

**Ulae ja njuolgadusá bargguj riikkalasj
unneplågoj /Jåhkåmåhke
kommuvnna/Jåhkåmåhki suohkan
2025-2027**

Álgadibme

Dá ulme ja njuolgasusá li dárja ja nâvo sahte bargon nanustahtátjit riikkasj unneplágojt kommuvnalasj dâjmajn ja állidittjat rávkalvisájt tjuottuduskommuvnnan sámegiellaj ja vuodosuodje ietjá riikkasj unneplágogiellajda. Ulme ja njuolgasusá galggi dárkestuvvat binnemusát akti mandáhttaáiggáj.

Duohke

Riikkasj unneplágo Svierigin li sámé, duornosliegega, svieriksuobmelattja, juvdára ja roma. Sámiin la vil sierralágásj sajádahka álggoálmugin.

Samegiella, suomagiella, jiddisj, meāngiella ja románagiella 2000 jagen dâhkkiduvvin unneplágogiellan Svierigin. Jáhkâmáhkke sjattaj de, aktan Árjepluove, Jielleváre ja Girona kommuвна, tjuottjudusguovllon sámegiellaj.

Ádâjakmáno 1.b. 2010 nanustuhteduvvin riikkasj unneplágoj riektá Láhka riikkasj unneplágoj ja unneplágogiellaj sajádahttema gáktuj (SFS 2009:724). Ulmme lágajn la suoddjit ja ávdedit unneplágogiellaj ja oassálasstet riikkasj unneplágo galggi máhttet bisodit ja ávdedit sijá kultuvrav. Mánáj kultuvralasj identitejta ávdđanibme ja ietjasa unneplágogiella adno galggá ávdeduvvat sierraláhkáj.

Lága báktu gájkka Svieriga kommuвна li vâlggogisá diededit riikkasj unneplágojt sijá riektáj hárrá, gaskostit diededimev lága gáktuj kommuvnalasj dâjman ja ávdâsvâsstâdusáv adnet rádedibmen dávk lisj máhttelis dagáduvvat ájggeguovddelis unnepláhkokuohkusij.

Moadda kommuвна li tjuottjudusguovlo aktaj jali moatte riikkasj unneplágogiellaj. Dáжда kommuvnajda l fámon nanustahtedum suodje sámegiellaj, suomagiellaj ja meāngiellaj. Tjuottjuduskommuвна galggi dâjmadit aktijvalasj biedjamdagojt loabeditat bargge giellamáhttudagáj gávnnuji gânnâdârbahuvvá.

Ádâjakmáno 1.b 2019 láhka ádâstahteduváj ja nanustahteduváj vil iehtjâdij siegen riektáj oadtjot álles jali ájnas oasev dievnastusás ja huvsos vuorrasijsujttuj tjuottjuduskommuvnajn barggijs gudi máhtti suomagiellav, meāngiellav ja sámegiellav. Diededim- ja rádedimvâlggogisvuohta riikkasj unneplágojda nanustahteduvvá aj ja tjanos ja tjielggidibme Skâvllálagan (2010:800) ja Sociáلالágan (2001:453) ja rávkalvis tjuottjuduskommuvnajda dâhkkidit ulmijt ja njuolgasusájt sijá unnepláhkopolitikkasj bargguj.

Riektá aktugattajda vissa bálijn fáladuvvat ávdđâskâvlâv ja vissa ietjá pedagâvgâlasj dâjma sámegiellan biejaduvvá 8.kap. 12 a § ja 25 kap- 5 a § skâvllálagan (2010:800) (§ 17).

Jáhkámáhke kommuвна ávdásvásstádus vuodosuoje gáktuj

-Kommuvna galggá diededit riikkalasj unneplágojt sijá riektáj birra ja álmuga ávdásvásstádusáv.

- Kommuvnan la sierralágasj ávdásvásstádus suoddjit ja ávdedit riikkalasj unneplágogielaht ja álmuk galggá aj ietján ávdedit riikkalasj unneplágojt máhttelisvuodajt bisodit ja ávdedit sijá kultuvrav Svierigin. Mánáj ávdánahttem kultuvralasj identitejtas ja ietjasa unneplágogiela adno galggá sierralahkaj ávdeduvvat.

-Kommuvnna galggá vaddet riikkalasj unneplágojda máhttelisvuodav bájnatiibmáj ássijn ma sidjij guoski náv guhkás máhttelis rádedit unneplágojt dakkir ássijn.

Dájmada hábmedum dialogav riikkalasj unneplágojt de rádedibme galggá dagáduvvat ulmijn máhttet vieledit sijá vuojnojt ja dárbojt kommuвна mierredimen.Radedibme galggá dagáduvvat

- Kommuvnna galggá sierraláhkáj ávdedit mánáj ja nuoraj máhttelisvuodajt bájnatiibmáj ja rádedibmáj ássijn rádedimen ássijn ma sidjij guoski ja hiebadit vuogijt dájda sijá ávdeldimijda.

- Kommuvnna galggá dáhkkidit ulmijt ja njuolgadusájt ietjas unnepláhkopolitikkalasj bargguj ja dájvvalakkojt gáhttjat dáj.

- Aktugattjajn la riektá adnet suomagielaht ja meängielaht njálmálasj ja tjálasj aktavuodajn kommuвnajn ássijn majn aktugasj la oassebielle jali sadjásasj oassebálláj, jus ássje máhttá giehtadaláduvvat barggijs gudi máhtti suomagielaht jali meängielaht. Gálggá aj fámon árrot guhkás máhttelis románagielaht ja jiddisja gáktuj.

- Kommuvnna galggá fállat gesi dav rávkká oadtjot máhttelisvuodav álles jali ájnas oasev dievnastusas ja huvsos mij fáladuvvá vuorrasijhuvso rájáj gaskan barggijs gudi máhtti suomagielaht, jiddisj, meängielaht, románagielaht, jus kommuвnan gávnnuuj bargge dakkir giellamáhttudagáj.

- Kommuvnna galggá barggat fálatjit ájggeguovddelis gielaht áhtsusa milta ietjá riikkalasj unneplágogielaht.

Jáhkámáhke kommuвна ávdásvásstádus tjuottjuduskommuвnnan sámegiellaj

- Aktugattjajn la riektá adnet sámegielaht sijá njálmálasj ja tjálasj aktavuodajn kommuвnajn ja sijá állesájjgudum vidnudagáj. Fámon la ássijn majn aktugasj la oassebielle jali sadjásasj oassebálláj, jus ássjen la tjanos kommuвnaj ja dan állesájjgudum vidnudagájda. Kommuvna galggá aj barggat dat aj gálggá fámon árrot aktisaj siebrrerádijda ja kommuвnalasj lihtudimijda majn kommuвnna avtastallá.

-Jus aktugasj adná sámegielaht dakkir ássjen, de kommuвnna l vágggogis vaddet njálmálasj vásstádusáv sámme gielaht. Aktugattjajn gejn ij la juridikkalasj viehke l aj riektá rávkalvisá milta oadtjot tjálasj járggálimev mærrádusás ja mærrádusoarev ássjen sámegielaht. Kommuvnna galggá barggat aj galggá fámon árrot aktisasj siebrrerádijda ja kommuвnnalihtojda majn kommuвnna oassálasstá.

- Kommuvnna galggá aj ietján ráhtjat duostot aktugattjajt sijá gielajn.
- Kommuvnna galggá barggat ahte gávnnu adnet bargge máhttudagáj sámegielan gánná rávkaduvvá aktugattjaj aktavuodajn fábmudagájn ja mánáj- nuoraj áhpadimen.
- Kommuvnna galggá dárbo milta ásadit sierra ájgiit ja sierra sajev duostotjit manádimijt aktugattjajs gudi ságasti sámegielav, ja dárbo milta ásadit sierra telefávnnáájgiit.
- Kommuvnna galggá fállat gesi dav rávká máhttelisvuodav oadtjot álles jali ájnas oasev dievnastusás ja huvsos mij fáladuvvá vuorrasijhuvso rájáj gaskan barggijs gudi máhtti sámegielav. Galggá fámon árrat goappátjagá dábálasj árromij ja sujtto- ja huksoárromij. Máhttelisvuohta sámie biebbmuj galggá sierraláhkáj vieleduvvát.
- Kommuvnna galggá fállat barggiida vuorrasijhuvson máhttelisvuodajt giellaáhpadasájda sámegielan ja sámie kultuvrradádjadusáv, ja jus la máhttelis aj ietjá riikallasj unneplågogielajda.
- Kommuvnna galggá dán huvso rájáj gaskan doajmmat vuorrasij dárbov bisodit sijá kultuvralasj identitejtav.
- Kommuvnna galggá diededit ja fállat gesi áhtsá dárjav vuorrasijhuvso rájáj gaskan máhttelisvuodaj gáktuj dakkir dievnastussaj ja huksuj sámegielan,
- Kommuvnna galggá fállat mánájda sajev ávddáskávlán manna álles jali ájnas oasse áhpadasás dájmaduvvá sámegielan, dagáduvvá vuostatjin Sámeskávlástivra baktu mij la oajvvefábmudahka doajmmaj.
- Kommuvnna galggá fállat sámegielav iednegiellaáhpadussán ja máhttelisvuohta láhkát dav ájggeguovddelis giellan skávlán.
- Kommunen ska arbeta för att alla barn- och ungdomar som lämnar sin grundskola ska ges grundläggande kunskaper om samisk kultur. Kommuvnna galggá barggat gájkka máná ja nuora gudi álliij sijá vuodoskávláv galggi vatteduvvat vuodo máhttudagáj sámie kultuvra hárráj.
- Kommunen ska synliggöra den samiska kulturen och språket genom exempelvis skyltning och stöd till kulturevenemang. Kommuvnna galggá vuojnnusi buktet sámie kultuvrav ja gielav buojkulvissan galbbima baktu ja suodje kultuvraásadibmáj.
- Kommuvnna galggá barggat umasse sámie girjjevuorkájn la náv moattegerdak fáladus gá máhttelis girjálavvuodas ja ábnnasijt sámegielan valla aj fállat dav ietjá riikallasj unneplågogielajn.

Jáhkámáhke kommuvna diededimvælggogisvuohta riikallasj unneplågojda ja riikallasj unneplågoj hárráj

Ulmme:

Unneplågojnja kommuvnaviesajdiddijn la buorre diedo unneplågolága hárráj ja riektá ma li aktugattjajn ja vælggogisvuoda ma li kommuvnan. Att kommunen

Kommuvna fállá diedoht sámegielan ja dárogielan goappátjagá webbabielen ja digitálalattjat ja prienntidum ábnnasin. Diededibme mánájda ja nuorajda galggá sierraláhkáj hiebaduvvat sijá ávdeldimijda. Mánájn ja nuorajn galggi diedo riikkalasj unneplágoj histárrá ja kultuvra hárráj.

Njuolgasusá ja biedjamdago:

-Aktan ájdan járggálit ájggeguovddelis ábnnasijt

- Aktan ájdan ádástuhttet kommuva webbabiela ja sosiálasj mediajt ájggeguovddelis ábnnasijt

- Diededit láhkaásadusá riektáj ja válggogisvuodaj hárráj sisnjálattjat kommuva organisasjávnná.

- Juohkka tjuottjudus galggá diededit sijá dájma hárráj riikkalasj unneplágojda.

- Dájvvalakkoj tjadádit guoradallamijt. Guoradallama dagáduvvi ienemusát umasslágásj dialoga- ja rádedimságastallamsajj viehkijn ma aneduvvi.

Unneplágogiellajuogos ja ietjá dialoga- ja rádedimságastallamsaje.

Unneplágogiellajuogos la kommuva ájnnašamos rádedimságastallamsadje bargguj sámij álgoálmugin ja riikkalasj unnepláhkun. Ietjá rádedimságastallamsaje aj galggi gávnnut majn aj ietjá riikkalasj unneplágo galggi bessat oassálasstet.

Unneplágogiellajuogos la ávdástiddijs Jáhkámáhke kommuvas, tjieldijs Jáhkámáhken ja sámesebrudagájs Jáhkámáhken Unneplágogiellajuohkusa njuolgasusá milta.

Kommuvaráde ja kommuvaraoajvve rádedi binnemusát guokti jahkáj ávdđáulmuttjij tjieldijn Jáhkámáhke kommuvaran ájggeguovddelis ássijn.

Kommuvaran galggá ietján rabás rádedime viesajiddjeságastallamij hámen ájggeguovddelis ássjin. Rádedibme mánáj- ja nuoraj galggi sierraláhkáj ásaduvvat ássjin ma siđđij guoski ja vuoge milta mij la hiebadum siđđij.

Juohkka tjuottjudus galggá barggat anátjit rabás rádedimijt riikkalasj unneplágoj ássijn ma siđđij guoski ja sierraláhkáj rádedit sáme ávdástiddij ávdđál gá mierreduvvi ássijn ma sámijda guoski Laga (2022:66) milta rádedime gáktuj ássjin ma sáme álmugin guoski.

Kommuva njuolgasusáj milta Mánákonvensjávnnáj de kommuva galggá barggat mánán gánna I tjanos álgoálmugin jali álmuktjerdak jali gielalasj unnepláhkuj la riektá ietjas kultuvrraviessomij ja adnet ietjas gielav. Máná galggi aj guldaluvvat ássijn ma siđđij guoski vieledimijn máná áldarij ja dáđjadusá gáktuj.

Unneplágogiellabiednigij adno

Kommuvalasj lassegálo:

Minoritetsspråksmedlen i Jokkmokks kommun ska i första hand användas för: Unneplágogiellabiedniga Jáhkámáhke kommuvaran galggi vuostatijn aneduvvat:

- Kommuvnalasj láhkabiejadum lassegálojda dagojda ávdđáskávlláđjman ja vuorrasijhuvson kommuvnan. Dá dago galggi árrót ávkken sáme áddnija.
- Girjjevuorká oasstemij ábnasijs riikkalasj unneplágogiela, sierraláhkáj sámegiella ja sierraláhkáj ulmijn mánáda ja nuorajda.
- Gálojda ma járggálibmáj, dálkkumij ja dakkárija sámegiela guoski ma rávkaduvvi guládallamij Jáhkámáhe kommuвна fábmudahkan ja aktugattaj gaskan ja diededibme álmugij.
- Gálojda riikkalasj unneplágogiela, diededimdagoj ja gálbbimij, rádedibmáj ja ietjá gáloj guoradallamij unneplágopolitikkalasj bargguj.

Átsálvisá álggolis:

Jus unneplágobiedniga li báhtsám de máhtta nuppen alternatiivvan oassebiele álggolis áhtsát biednigijt dagojda ja prosjevtajda dájs biednigijs. Dago ja prosjevtá galggi ávdemusát dagáduvvat Jáhkámáhe kommuვნan geográfalasj bájkken ja ulmmen nanustahttet sámegiela anov jali ietján nanos tjadnusiin sámegiella ja kultuvrra kommuვნan. Prosjevtá ja dago ma ávdájduvvi li:

- Áhpadusdago ja prosjevtá ma sámegiella guoski (vuostatjin Julev- ja nuorttasámegiella ja nubben ietjá giellaháme). Máná ja nuora galggi ávdájduvvat.
- Áhpadimnávoj buvtadibme sámegiela ávdemusát ulmijn ávdđáskávlláj ja oahppijda vuolep áldariin. Biedniga e vatteduvá stáhta fábmudagájda tjuolldasiin aktisasjbuvtadimijn manna kommuვნna oassálasstá.oassebiellen.
- Dago ja prosjevtá ma vaddjádi sáme giella anov ja sáme kultuvrav. Máná- ja nuora ja vuorrasa galggi ávdájduvvat.

. Átsálvisá galggi sisanedit budjehtav, duogátjav ja ulmev dahkuj jali prosjéktaj. Gehtja ájggeguovddelis e-dievnastusáv kommuვნna webbabielen. Biedniga dájda dagojda jali prosjevtajda galggi rávviduvvat jagen márrádusás jali ájgen majt unneplágogiella mierret. Láhkodahko anedum biednigijs galgá vatteduvvat unneplágogiellajuohkusij.

Ietjá átsálvisá

Ildráhttaásadimij, musijkkabuvttadimij ja dakkárij tjadádibmáj de átsálvis vuoseduvvá kultuvrra- ja asstoájggesiebrerádáj. Tjuolldasa máhtti dagáduvvat jus mávsojda guoská ábnasi jarggálibmáj ja /jali dálkkum samegiela.

